

RAPPORTAGE

EVALUATIE DORPSVISIES

OPDRACHTGEVER: Doarpswurk

UITVOERING: Lectoraat Sociale Interventie
Instituut Zorg en Welzijn
Noordelijke Hogeschool Leeuwarden

DATUM: Februari 2008

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Achtergrond van het onderzoek	5
1.2 Doelstelling	5
1.3 Vraagstelling	6
1.4 Projectteam	6
2 Methoden van onderzoek	8
2.1 Inleiding	8
2.2 De gebruikte onderzoeksmethoden	8
2.3 Validiteit en betrouwbaarheid	9
3 Resultaten van het onderzoek	10
3.1 Inleiding	10
3.2 Deelvragen visieontwikkeling	10
3.2.1 Werkwijze en resultaat	10
3.2.2 Conclusies	12
3.3 Deelvraag inhoud visie	12
3.3.1 Werkwijze en resultaten	12
3.3.2 Conclusies	14
3.4 Deelvraag methode en hulp bij ontwikkeling	14
3.4.1 Werkwijze en resultaten	14
3.4.2 Conclusies	16
3.5 Deelvraag integraal karakter	16
3.5.1 Werkwijze en resultaten	16
3.5.2 Conclusies	17
3.6 Deelvraag actualiteit	17
3.6.1 Werkwijze en resultaten	17
3.6.2 Conclusies	18
3.7 Deelvraag realisatie	18
3.7.1 Werkwijze	18
3.8 Deelvraag samenwerking gemeente	19
3.8.1 Werkwijze en resultaten	19
3.8.2 Conclusies	20
3.9 Deelvraag samenwerking andere dorpen	21
3.9.1 Werkwijze en resultaten	21
3.9.2 Conclusies	22
3.10 Deelvraag kerncompetenties	23
3.10.1 Werkwijze en resultaten	23
3.10.2 Conclusies	25
3.11 Deelvraag succes- en faalfactoren	25
3.11.1 Werkwijze en resultaten	25
3.11.2 Conclusies	25

4. Conclusies en aanbevelingen	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Opbrengst evaluatie	27
4.3 De kerncompetenties en succesfactoren	28
4.4 Aanbevelingen	29
Bijlage 1	31
Bijlage 2	32
Bijlage 3	34
Bijlage 4	35
Bijlage 5	36

1. Inleiding

1.1 Achtergrond van het onderzoek

De provincie Fryslân heeft in haar nota Plattelânsbelied 2004-2008 het speerpunt Doarpsfisis opgenomen. De ambitie die daarin met betrekking tot dorpsvisies is geformuleerd, is dat alle dorpen eind 2008 beschikken over een actuele visie waarin de gewenste ontwikkelingen in fysieke, economische, sociale en culturele zin zijn opgenomen. Naast deze eis voor een integrale inhoud van de dorpsvisies, zijn verder geformuleerd de eisen dat:

1. De visies in overleg met de gemeente zijn opgesteld;
2. Er sprake is van afstemming tussen dorpen.

De Feriening Lytse Doarpen (FLD) en de stichting Samenwerking van Dorpshuizen in Friesland (SDF) zijn in mei 2006 samengegaan in de stichting Doarpswurk. Doarpswurk biedt advies en ondersteuning bij het werk van besturen van dorpsbelangen en dorpshuizen in Fryslân. Eén van de processen waarbij Doarpswurk ondersteunt is het opstellen van een dorpsvisie.

Een dorps- of toekomstvisie is een beleidsplan voor de middellange termijn, opgesteld door de inwoners en instanties van het betreffende dorp. Het behouden en verbeteren van de leefbaarheid is het doel hiervan, waardoor de onderwerpen uiteenlopen van verkeersveiligheid en woningbouw tot omgangsvormen en verenigingsleven. Dorpsvisies bieden dorpsbelangen een leidraad voor het functioneren, en vormen de agenda voor overleg met bijvoorbeeld de gemeente en andere overheden en instanties.

Om na te gaan in hoeverre de ambitie van de provincie is bereikt is het lectoraat Sociale Interventie van het instituut Zorg en Welzijn van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden gevraagd een onderzoek uit te voeren.

1.2 Doelstelling

Het onderzoek heeft de volgende doelstellingen:

1. Het evalueren van de bestaande dorpsvisies en het proces van totstandkoming ervan. Tevens achterhalen welke dorpen géén dorpsvisie willen maken en welke motivatie daaraan ten grondslag ligt.
2. Het beschrijven van de kerncompetenties, die nodig zijn voor het ontwikkelen en uitvoeren van de dorpsvisies, van:
 - Gemeenteambtenaren/bestuurders;
 - Consulents Doarpswurk;
 - Vrijwilligers/leden dorpsbelang.
3. Adviezen op basis van de in stap 1 en 2 verzamelde gegevens voor:

- het actualiseren van bestaande dorpsvisies;
- het ontwikkelen van nieuwe dorpsvisies (voor dorpen die dit nog niet hebben);
- het tot uitvoering brengen van dorpsvisies.

1.3 Vraagstelling

Ten behoeve van doelstelling 1 en 2 wordt een inventariserend onderzoek gedaan met de volgende deelvragen:

1. *Welke Friese dorpen hebben wanneer een (eigen of gezamenlijke) dorpsvisie ontwikkeld en waarom hebben ze dit gedaan?*
2. *En welke Friese dorpen hebben (nog) geen dorpsvisie en waarom hebben ze dit niet ontwikkeld?*
3. *Wat is de inhoud van de visie per dorp?*
4. *Wie heeft geholpen met het ontwikkelen van de dorpsvisie en welke methodiek is daarbij gebruikt?*
5. *Kent de dorpsvisie een integraal karakter (fysiek, sociaal, economisch, cultureel)?*
6. *Is de dorpsvisie actueel (of is een update gewenst)?*
7. *Welke voorgenomen acties zijn geheel of gedeeltelijk gerealiseerd en welke niet?Waarom?*
8. *Hoe wordt er in de uitvoering van de dorpsvisie samengewerkt met de gemeente?*
9. *Hoe wordt er in de uitvoering van de dorpsvisie samengewerkt met andere dorpen?*
10. *Welke kerncompetenties van direct betrokkenen zijn nodig voor het ontwikkelen en uitvoeren van dorpsvisies?*
11. *Welke succes- en faalfactoren zijn er met betrekking tot de ontwikkeling en uitvoering van dorpsvisies te benoemen?*

Bron: Projectplan Evaluatie Dorpsvisies, 2006

1.4 Projectteam

Het onderzoek is uitgevoerd door een onderzoeksteam dat bestaat uit:

- Docent/onderzoeker van de afdeling Zorg en Welzijn van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.
- Drie studenten van het instituut Zorg en Welzijn van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (onderzoeksassistenten/interviewers)
- Twee docenten/onderzoekers van de Hogeschool Van Hall Larenstein, afdeling plattelandsvernieuwing.
- Tien studenten van de Hogeschool Van Hall Larenstein, afdeling plattelandsvernieuwing (onderzoeksassistenten/interviewers)

De lector Sociale Interventie heeft de coördinatie en eindverantwoordelijkheid van dit project.

In de laatste fase van het onderzoek (december 2007 en februari 2008) heeft tweemaal terugkoppeling plaatsgevonden met de begeleidingcommissie te Raerd.

Leden van de begeleidingscommissie zijn:

- Y. Strikwerda / H. Rozema, Doarpswurk
- W. Hulshoff, Provincie Fryslân, hoofd afdeling Landelijk Gebied
- W. Schat, Vertegenwoordiger Gemeente
- W. Martens, Vertegenwoordiger Dorpsbelang

2 Methoden van onderzoek

2.1 Inleiding

Om een antwoord te krijgen op de deelvragen zijn verschillende kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden ingezet:

- inhoudsanalyse dorpsvisie;
- enquête onder leden van dorpsbelangenverenigingen;
- telefonische interviews met gemeenteambtenaren;
- en een vragenlijst voor de consultants van Doarpswurk.

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle Friese dorpen waar een dorpsbelang actief is.

2.2 De gebruikte onderzoeksmethoden

Inhoudsanalyse

Er is een inhoudsanalyse gedaan van alle, via Doarpswurk of op andere wijze, beschikbare dorpsvisies (in totaal 167).

Deze inhoudsanalyse is uitgevoerd door studenten van de opleiding Plattelandsvernieuwing van de Hogeschool Van Hall-Larenstein en van het instituut Zorg en Welzijn van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden met behulp van een, door de lector en docentonderzoekers ontwikkelde scorelijst. In bijlage 1 is deze scorelijst opgenomen. De inhoudsanalyse betreft met name de deelvragen 3 en 5.

Schriftelijke enquête

Een schriftelijke enquête is gehouden onder bestuursleden van dorpsbelangenverenigingen. In bijlage 2 is de enquête opgenomen. De resultaten van de enquête moeten een bijdrage leveren aan het beantwoorden van de deelvragen.

Telefonische interviews

Telefonische interviews zijn gehouden met gemeenteambtenaren. In bijlage 3 is de daarbij gebruikte vragenlijst opgenomen. Voor een deel betreft het dezelfde vragen als die aan de bestuursleden van dorpsbelangenverenigingen zijn gesteld, voor een deel zijn het andere vragen. Ook de resultaten van deze telefonische interviews moeten een bijdrage leveren aan het beantwoorden van de deelvragen.

Groepsinterview

Tijdens een groepsinterview met consultants van Doarpswurk is aan de hand van een korte vragenlijst nog gericht gezocht naar aanvullende informatie ten behoeve van de deelvragen 4,8,9,10 en 11. In bijlage 4 is de gebruikte vragenlijst opgenomen.

Voor de leesbaarheid is meer gedetailleerde informatie over de gevolgde werkwijze in het resultatenhoofdstuk opgenomen.

2.3 Validiteit en betrouwbaarheid

De validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek is gewaarborgd:

- doordat er gekozen is voor een multi-method aanpak. Elke methode kent z'n beperkingen en daarmee z'n eigen blinde vlekken. Door via meerdere methoden data te verzamelen wordt de kans op blinde vlekken verkleind.
- doordat er gewerkt is met een onderzoeksteam van 4 onderzoekers en verschillende onderzoeksassistenten die elkaar in de verschillende fasen steeds kritisch feedback gegeven hebben.
- doordat bij de inhoudsanalyse eerst drie dorpsvisies door verschillende groepen studenten zijn geanalyseerd. Vervolgens zijn de resultaten hiervan met elkaar besproken en is een definitieve methode voor de analyse vastgesteld. Daarna is steeds in tweetallen aan de inhoudsanalyse gewerkt, waarbij steeds gestreefd is naar consensus. Wekelijks zijn de resultaten en ervaringen met de onderzoekers besproken.
- doordat in het benaderen van de respondenten gebruik is gemaakt van variatiedekking. Alle stakeholders c.q. bestuurders dorpsbelangenverenigingen, ambtenaren en consultants Doarpswurk, zijn bevraagd.
- doordat de gegevens van de inhoudsanalyse waar mogelijk zijn gekwantificeerd en verwerkt in SPSS. Ook de kwantitatieve gegevens van de enquête zijn in SPSS verwerkt. Op deze wijze is een eenduidig onderzoeksbestand voor verdere analyse samengesteld.
- doordat alle dorpsbelangenverenigingen zijn aangeschreven. Een bruikbare respons van 46% maakt de uitkomsten generaliseerbaar voor de hele onderzoekpopulatie; dorpen in Friesland.
- doordat de gegevens van de telefonische interviews en de kwalitatieve gegevens van de enquête voor analyse zijn verwerkt in een WORD-bestand.

3 Resultaten van het onderzoek

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten steeds beschreven op basis van één of meer deelvragen. Per deelvraag of cluster deelvragen wordt tevens de gevolgde werkwijze toegelicht.

3.2 Deelvragen visieontwikkeling

1. *Welke Friese dorpen hebben wanneer een (eigen of gezamenlijke) dorpsvisie ontwikkeld en waarom hebben ze dit gedaan?*
2. *En welke Friese dorpen hebben (nog) geen dorpsvisie en waarom hebben ze dit niet ontwikkeld?*

3.2.1 Werkwijze en resultaat

Vertrekpunt van het onderzoek was het overzicht van dorpsvisies die in september 2007 bij Doarpswurk bekend waren. Ook is uitgegaan van de toen aanwezige informatie over de aanwezigheid van dorpsbelangenverenigingen en lidmaatschappen van Doarpswurk.

Respons

Op basis van het adressenbestand van Doarpswurk zijn vervolgens 279 dorpsbelangenverenigingen aangeschreven met de vraag een enquête in te vullen. In tabel 1 is de respons opgenomen. Voor de analyse zijn 124 ingevulde enquêtes gebruikt.

Tabel 1: Respons enquête

	Aantal	Percentage
Aantal verzonden enquêtes	279	100%
Respons totaal	139	50%
Respons zonder naam	11	4%
Respons met alleen naam	4	2%
Bruikbare respons	124	44%

De analyse is gestart met het bestand van Doarpswurk. Op basis van de enquêteresultaten is deze informatie aangevuld. Eerst is antwoord gezocht op de vraag welke dorpen wel en welke niet een visie hebben ontwikkeld.

Dorpen met of zonder dorpsvisie

Er hebben 226 **dorpen** van de 412 plaatsen (dat is inclusief kleinere steden en gehuchten) in Fryslân zeker een visie. Tabel 2 toont een overzicht.

Er zijn op basis van de enquête 47 dorpen die zeker geen visie hebben. Deze 47 dorpen worden vertegenwoordigd door 32 dorpsbelangen. Van 139 plaatsen is niet bekend of zij een dorpsvisie hebben.

Tabel 2: Dorpen met een dorpsvisie

	Aantal	Percentage
Totaal aantal plaatsen	412	100%
Aantal dorpen met een dorpsvisie	226	55%
Aantal dorpen zonder dorpsvisie	47	11%
Onbekend	139	34%

Uit een statistische toets blijkt dat er geen verschil wordt gevonden in het al dan niet hebben van een visie en de omvang van het dorp.

Tabel 3 geeft een overzicht van de periode waarin de dorpsvisies zijn ontwikkeld. Tot 1998 lijken er weinig visies ontwikkeld te zijn. Het merendeel is van na 1998. In een aantal dorpsvisies wordt verwezen naar een vorige visie. Hierdoor is het vermoeden ontstaan dat het bij een aantal dorpen om een volgende visieperiode gaat, waardoor het dorp al langer met een visie werkt dan het jaartal aangeeft.

Tabel 3: Jaar van uitgave dorpsvisies

	Aantal	Percentage
Totaal aantal dorpen waarvan jaar van uitgave bekend is	174	100%
1988 t/m 1992	5	3%
1993 t/m 1997	18	10%
1998 t/m 2002	81	47%
2003 t/m 2007	70	40%

Waarom geen dorpsvisie

Vervolgens is een antwoord gezocht op de vraag waarom het dorp geen visie heeft ontwikkeld. De antwoorden op de enquêtevragen geven daar inzicht in. Uit de resultaten blijkt dat 25% van de geënquêteerde dorpsbelangen (totaal 124) geen visie heeft ontwikkeld en geeft daarvoor de volgende redenen aan:

15% wil geen visie, omdat:

- Bestaande plannen van de gemeente overheersen;
- Niet nodig, omdat de gemeente ook wel ad hoc om een voorziening gevraagd kan worden;
- Het dorp is te klein;
- Bestuur kan het niet aan;
- Het dorp is een beschermd dorpsgezicht waardoor weinig veranderd kan worden.

10% wijst een visie niet af, maar:

- Men is er nog mee bezig;
- Men heeft er geen tijd voor;
- Vanuit het dorpsbelang is er onvoldoende animo voor (zonder duidelijke reden waarom het animo er niet is).

Minder vaak wordt genoemd:

- Dat het dorp te weinig inwoners bevat en dat een visie daarom niet nodig is;
- Dat er al een visie bestaat in de vorm van deelname aan de dorpsspiegels;
- Dat er een samenwerkingspartner is bij het ontwikkelen van de visie waar nog op wordt gewacht;
- Dat het animo onder de dorpsbewoners er niet is.

3.2.2 Conclusies

Van de 124 geënquêteerde dorpsbelangen heeft ca 25% geen dorpsvisie ontwikkeld. Dit resultaat toegepast op de totale populatie 'dorpsbelangen' leidt tot het aantal van ongeveer 70 dorpsbelangen in Fryslân die nog geen visie hebben ontwikkeld. Daarvan zijn ongeveer 42 dat ook niet van plan (15%).

De factor tijd speelt een rol bij het niet hebben van een visie. De besluitvorming en organisatie bij het ontwikkelen van een visie vergen veel tijd en vaardigheden. Daardoor is ongeveer 10% van de dorpsbelangen nog bezig of moet nog beginnen. Het is echter niet alleen de factor tijd, ook de motivatie speelt een rol.

Soms heeft men besloten geen dorpsvisie te ontwikkelen. Een aantal respondenten geeft aan dat het bestuur van het dorpsbelang geen heil ziet in het maken van een dergelijke visie. Dit duidt op een reserve tegenover het nut van een dorpsvisie. Een visie wordt dan niet nodig gevonden, omdat de gemeente ook wel ad hoc om een voorziening gevraagd kan worden. Een visie lijkt in deze overtuiging met name samen te hangen met wensen ten aanzien van de fysieke inrichting van het dorp.

3.3 Deelvraag inhoud visie

3. Wat is de inhoud van de visie per dorp?

3.3.1 Werkwijze en resultaten

De beschikbare dorpsvisies zijn met behulp van een scorelijst geanalyseerd door 10 studenten van de opleiding plattelandsontwikkeling van de Hogeschool Van Hall-Larenstein en 3 studenten van het Instituut Zorg en Welzijn van de Noordelijke

Hogeschool Leeuwarden. In tweetallen zijn de visies doorgelezen en zijn de voorgenomen activiteiten gescoord binnen de dimensies:

- (1) *socio-demografisch* (leeftijdsopbouw, gezinnen/alleenstaanden, mannen/vrouwen, beroepsbevolking, etc.) = **Sociaal**
- (2) *fysieke inrichting* (school, dorpscafe/dorpshuis, kerk, bebouwing, wegen, sportvoorzieningen etc.) = **Fysiek**
- (3) *niet-fysieke inrichting* (verenigingsleven, burenzorg, veiligheid, welzijn, trekkers, culturele leven etc.) = **Cultureel**
- (4) *omgevingsinvloeden* (politiek, economisch-financieel, technologie, etc.) = **Economisch**

Daarnaast is door de studenten van Van Hall-Larenstein, in het kader van een neven-onderwijsactiviteit een methodiek ontwikkeld en toegepast om de duurzaamheid van de visies te beoordelen aan de hand van de samenhang tussen de zogenaamde 3 P's: People, Planet & Profit.

Dorpsvisies en hun dimensies

Er zijn 127 dorpsvisies geanalyseerd die betrekking hebben op 166 dorpen. De exacte inhoud van elke dorpsvisie is terug te vinden in ca 450 pagina's scorelijsten. Dit dossier is in het bezit van Doarpswurk.

De in de dorpsvisies beschreven acties zijn overwegend gericht op de fysieke inrichting van het dorp. In de toelichting is dan wel vaak beschreven dat er achterliggende doelen van sociaaldemografische of culturele aard mee bereikt moeten worden. Een enkele keer geldt dit ook voor economische doelen.

Veel dorpsvisies hebben geen planmatige uitwerking van de gewenste acties. Een tijdpad, de organisatie en de financiering zijn meestal niet beschreven. Dit laatste komt mede doordat Doarpswurk in hun begeleiding van dorpsvisies geadviseerd heeft niet te veel aandacht aan de financiële consequenties te besteden. Daarnaast adviseren zij om tijdpad en organisatie over te laten aan de (deel)projectgroepen die zich bezig gaan houden met de uitwerking van de acties.

Dorpsvisies en aandacht voor People, Planet & Profit

Bij 'People', gaat het om aspecten van zorg, welzijn en wonen. Bij 'Planet' gaat het om aspecten van milieu, groen- en woonvoorzieningen. Bij 'Profit' gaat het om aspecten van bedrijvigheid, werkgelegenheid en koopkracht inwoners. De studenten van Van Hall Larenstein hebben een methode ontwikkeld (zie bijlage 5) om de balans (= mate van duurzaamheid) tussen people, planet en profit van de in de dorpsvisies genoemde activiteiten overzichtelijk weer te geven.

Uit hun onderzoek blijkt dat er grote verschillen tussen de mate van duurzaamheid van de dorpsvisies bestaan. In de visies zijn 'People' en/of 'Planet' veelal goed vertegenwoordigd, aan 'Profit' wordt nauwelijks aandacht besteed.

3.3.2 Conclusies

In de overgrote meerderheid van de visies lijkt men de leefbaarheid van het dorp te willen verbeteren of behouden via de fysieke inrichting er van. Het lijkt er zelfs op dat de fysieke inrichting gezien wordt als voorwaarde voor de sociaaldemografische en culturele dimensies. Tussen de fysieke inrichting en de economische dimensie worden nauwelijks relaties gelegd. Deze conclusie wordt ondersteund door de bevindingen op het deelonderzoek van de studenten van Van Hall-Larenstein. Immers, in de visies zijn 'People' en/of 'Planet' veelal goed vertegenwoordigd, aan 'Profit' wordt nauwelijks aandacht besteed.

3.4 Deelvraag methode en hulp bij ontwikkeling

4. Wie heeft geholpen met het ontwikkelen van de dorpsvisie en welke methodiek is daarbij gebruikt?

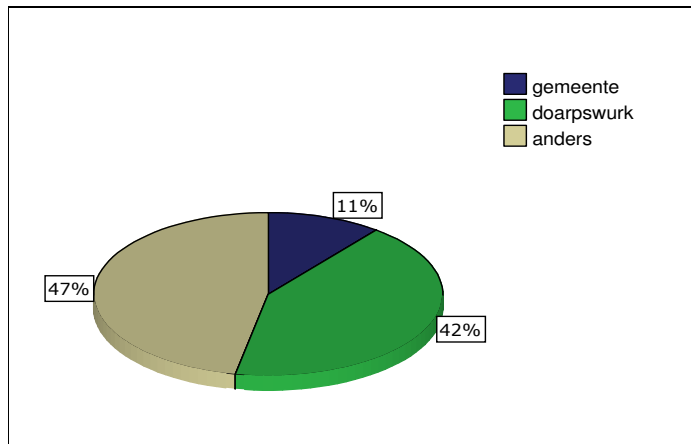
3.4.1 Werkwijze en resultaten

Bij het analyseren van de dorpsvisies is in de beschrijving van de werkwijze gezocht naar vermeldingen van hulp. Dit is gescoord in de drie categorieën: *gemeente*, *doarpswurk* en *anders*. Bij een groot aantal visies is geen vermelding van hulp of ondersteuning gevonden. Regelmatig is in één dorpsvisie op meer dan één categorie gescoord. Combinaties van hulp komen dus voor.

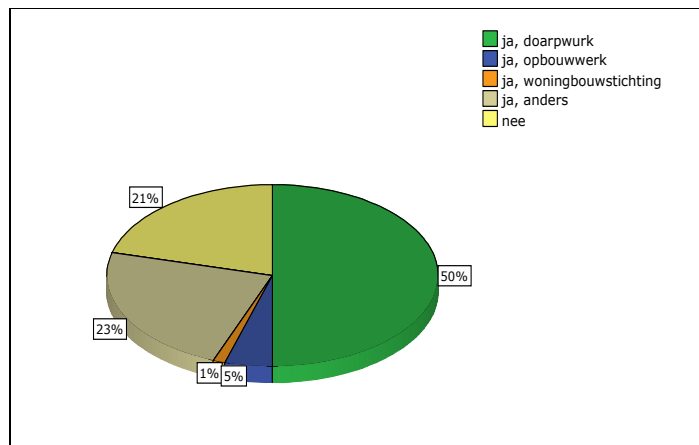
Vervolgens is in de enquête onder bestuursleden van dorpsbelang gevraagd of men hulp heeft gehad bij het ontwikkelen van de visie en zo ja, van wie. Hierbij zijn meer antwoordmogelijkheden gegeven dan in de eerste fase zijn gebruikt. Dit omdat in de analyse van de visies de categorie 'anders' vaak gescoord is.

Hulp/ondersteuning bij ontwikkelen visie

Figuur 1 en figuur 2 tonen de resultaten van respectievelijk de analyse van de dorpsvisies en de enquête. Ca. 10% heeft hulp gehad van de gemeente. De helft van de 91 geënquêteerde dorpsbelangen geeft aan hulp te hebben gehad van Doarpswurk bij het ontwikkelen van de dorpsvisie. Bijna eenderde is door een andere instantie (inclusief gemeente) of iemand anders geholpen. Ruim een vijfde deel heeft geen hulp gehad.

Figuur 1: Wie heeft geholpen bij de ontwikkeling van de visie volgens analyse van de dorpsvisies.

Figuur 2: Wie heeft geholpen met de ontwikkeling van de dorpsvisies volgens de bestuurders van de verenigingen van dorpsbelangen

Gebruikte methode bij ontwikkelen dorpsvisie

Bij de ontwikkeling van de dorpsvisies is gebruik gemaakt van:

1. Keukentafelgesprekken;
2. Bijeenkomst dorpsbelang;
3. Projectgroep;
4. Enquêtes in het dorp, uitgezet door dorpsbelang;
5. Extern adviseur.

Doarpswurk adviseert over het algemeen de methode 'keukentafelgesprekken'. Bij keukentafelgesprekken komen bewoners van een buurt en minimaal één lid van dorpsbelang bij elkaar bij één van de buurtbewoners. Tijdens het overleg worden, aan de hand van een kader, opgesteld door dorpsbelang, ideeën besproken voor de ontwikkeling van het dorp. Op deze wijze wordt elke buurt van een dorp betrokken bij de ontwikkeling van een visie.

3.4.2 Conclusies

Tweederde van de dorpsvisies is tot stand gekomen met hulp van Doarpswurk (ca 50%) of de gemeente (ca 10%). Doarpswurk adviseert over het algemeen het gebruik van de methode 'keukentafelgesprekken'. Het vermoeden is dan ook dat deze methode het meest gebruikt is.

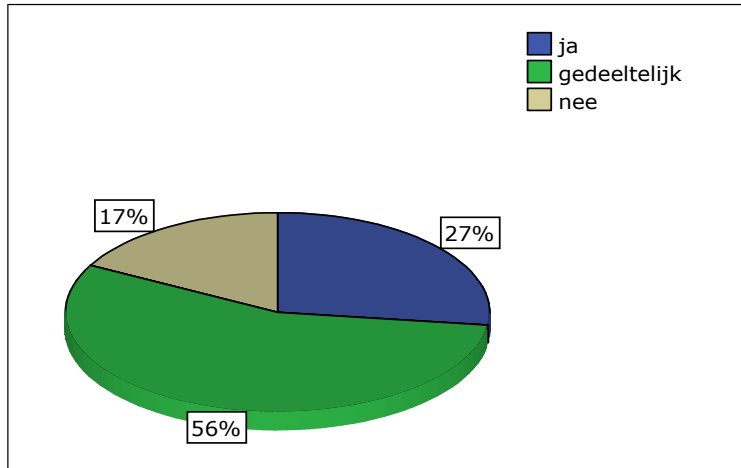
3.5 Deelvraag integraal karakter

5. Kent de dorpsvisie een integraal karakter (fysiek, sociaal, economisch, cultureel)?

3.5.1 Werkwijze en resultaten

Bij het analyseren van de dorpsvisies hebben de studenten zich met behulp van de dimensies en de 3 P's een oordeel gevormd over de mate waarin de voorgenomen activiteiten in samenhang beschreven zijn. In tweetallen is dit besproken. Er is uiteindelijk gescoord op 'samenhang', 'gedeeltelijke samenhang' en 'geen samenhang'.

Bij ruim de helft van de visies wordt een gedeeltelijke samenhang tussen dimensies en/of P's aangetroffen. Ruim een kwart kent samenhang. Bij iets minder dan een vijfde wordt geen samenhang gevonden. Figuur 4 toont de resultaten.

Figuur 4: In welke mate is de dorpsvisie integraal beschreven.

3.5.2 Conclusies

De resultaten van deze onderzoeksvraag gevoegd bij de eerder beschreven resultaten ten aanzien van de inhoud van de dorpsvisies laat het volgende beeld zien. Bijna driekwart van de visies laat hooguit een gedeeltelijke samenhang zien. Veelal tussen de fysieke inrichting als voorwaarde voor de sociaaldemografische en/of culturele dimensie. Ruim een kwart van de dorpsvisies is gescoord als 'integraal beschreven', maar ook in dat geval blijft de constatering dat de economische dimensie nauwelijks aan bod komt.

3.6 Deelvraag actualiteit

6. Is de dorpsvisie actueel (of is een update gewenst)?

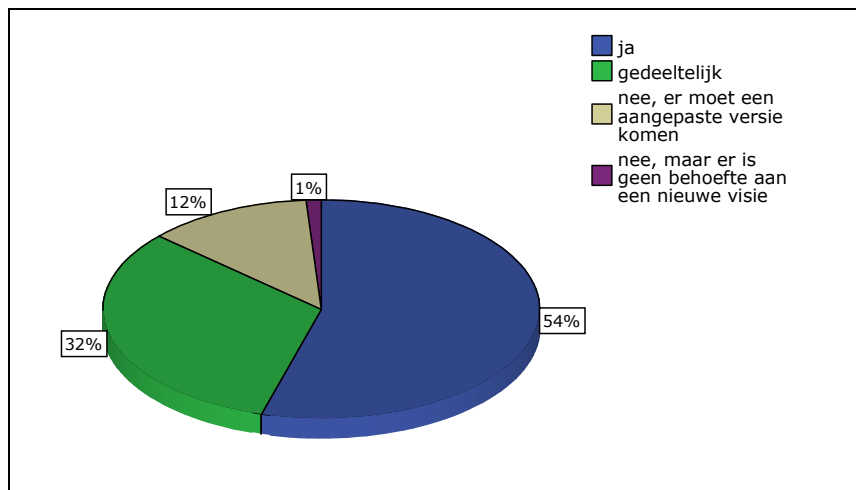
3.6.1 Werkwijze en resultaten

In de enquête is de vraag gesteld of de dorpsvisie nog actueel is. Er zijn daarbij vier antwoordmogelijkheden gegeven:

- ja;
- gedeeltelijk;
- nee, er moet een aangepaste versie komen;
- nee, er is geen behoefte aan een nieuwe visie.

Eén op de acht dorpsbelangen geeft aan dat de dorpsvisie aangepast moet worden omdat hij niet meer actueel is. Dit geeft een totaal van ca 26 dorpsbelangen. Een klein percentage geeft aan geen behoefte aan actualisering te hebben. Omgerekend zijn dit 2

dorpsbelangen op het totaal van ca 209 dorpsbelangen met een visie. Zoals eerder gemeld zijn er ca 70 dorpsbelangen zonder visie.

Figuur 5: Is de dorpsvisie nog actueel.

3.6.2 Conclusies

De overgrote meerderheid van de ontwikkelde dorpsvisies, zes van de zeven, is nog (gedeeltelijk) actueel. De overige dorpsvisies moeten worden geactualiseerd. Naar schatting vier dorpen of drie dorpsbelangen zullen dit niet doen.

3.7 Deelvraag realisatie

7. Welke voorgenomen acties zijn geheel of gedeeltelijk gerealiseerd en welke niet? Waarom?

3.7.1 Werkwijze

In de enquête is gevraagd welke voorgenomen acties geheel, welke gedeeltelijk en welke niet zijn gerealiseerd. Bij de eerste twee vragen is tevens gevraagd welke factoren daarbij een rol hebben gespeeld. Wanneer de acties niet gerealiseerd zijn, is gevraagd aan te geven waarom dit niet gebeurd is. De ingevulde 139 enquêteformulieren zijn per gemeente geordend en in een dossier ter beschikking aan Doarpswurk gesteld. In de enquêteformulieren is terug te vinden welke acties gerealiseerd zijn en welke niet. Een opsomming daarvan is niet relevant voor het doel van dit onderzoek. Uiteindelijk

gaat het bij deze vraag om het verkrijgen van inzicht in succes- en faalfactoren. De resultaten en conclusies zijn bij deelvraag 11 uitgewerkt.

3.8 Deelvraag samenwerking gemeente

8. Hoe wordt er in de uitvoering van de dorpsvisie samengewerkt met de gemeente?

3.8.1 Werkwijze en resultaten

In de enquête is gevraagd naar de rol van de gemeente bij de gerealiseerde en de gedeeltelijk gerealiseerde acties. Bij de niet gerealiseerde acties is gevraagd naar het waarom hiervan. In de antwoorden van de 91 dorpsbelangen die 111 dorpen vertegenwoordigen, wordt duidelijk dat dit voor een deel komt doordat de gemeente tegenwerkt. Bijvoorbeeld doordat de gemeente vindt dat delen van de dorpsvisie niet in overeenstemming zijn met het streekplan of het gemeentelijke beleid, of doordat de gemeente andere prioriteiten stelt. Ook maakt de gemeente volgens de geënquêteerden niet altijd evenveel haast om tot uitvoer van de dorpsvisie te komen.

Figuur 6 betreft de rol van de gemeente bij activiteiten die geheel gerealiseerd zijn. Bij figuur 7 gaat het om de activiteiten die gedeeltelijk gerealiseerd zijn. De resultaten worden op dorpsniveau gepresenteerd. Dit komt in hoge mate overeen met de resultaten op dorpsbelangenniveau. Het verschil is hooguit een paar procenten.

Opvallend is de mate van overeenkomst tussen beide figuren met betrekking tot de belemmerende rol van de gemeente. Dit betreft ongeveer één op de acht dorpen.

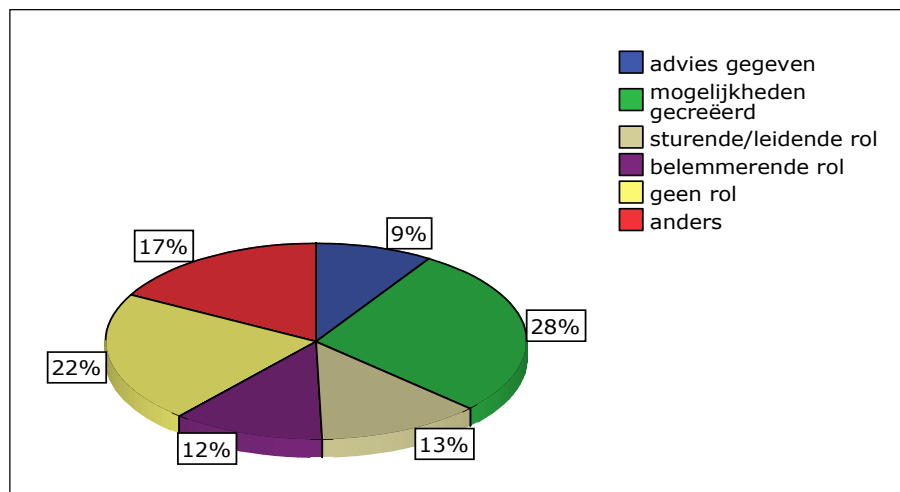
Bij één op de vijf dorpen heeft de gemeente geen rol gespeeld bij (gedeeltelijke) realisatie van acties.

Bij de helft van de dorpen heeft de gemeente een positieve rol gespeeld bij de (gedeeltelijke) realisatie van acties, doordat de gemeente:

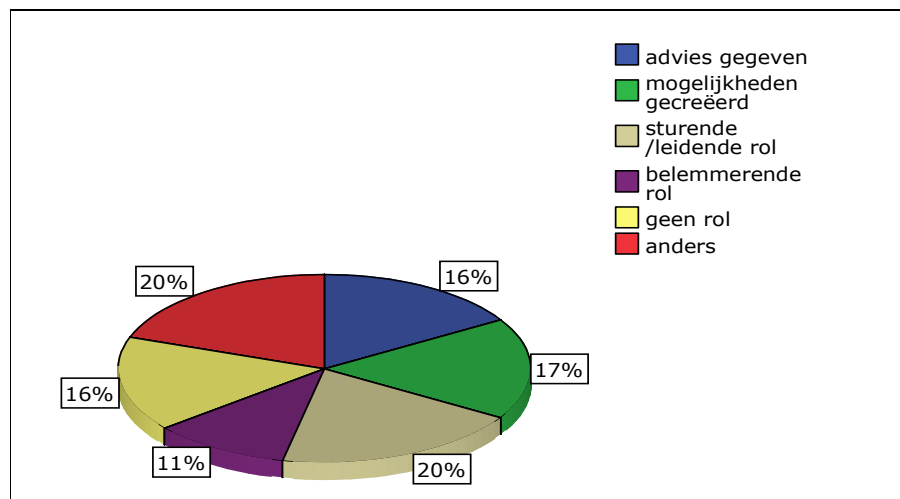
1. Advies heeft gegeven;
2. Mogelijkheden heeft gecreëerd;
3. Een sturende/leidende rol heeft gehad.

Gezien de verschillen in de gevonden percentages tussen gedeeltelijk en volledig gerealiseerde acties lijkt 'mogelijkheden creëren door de gemeente' een belangrijke bijdrage te leveren aan realisatie. Bij nadere beschouwing van het type acties is gebleken

dat met name de complexere, grotere acties het minst tot volledige realisatie zijn gekomen. Dit kan mede van invloed zijn op het verschil. 'Mogelijkheden creëren' is wellicht eenvoudiger bij minder complexe acties dan bij de complexere acties.

Figuur 6: De rol van de gemeente bij gerealiseerde acties.

Figuur 7: Rol van de gemeente bij gedeeltelijk gerealiseerde acties.

3.8.2 Conclusies

Bij één op de vijf dorpen is voor de realisatie van de voorgenomen acties, geen sprake van samenwerking met de gemeente geweest. Blijkbaar hebben dorpsbelangen dit zelf of in samenwerking met een derde partij (gedeeltelijk) gerealiseerd. In het onderzoek is hier niet verder naar gekeken.

Bij de helft van de dorpen heeft de gemeente een positieve rol gespeeld bij de (gedeeltelijk) gerealiseerde acties. Vermoedelijk heeft 'het creëren van mogelijkheden door de gemeente' de grootste positieve invloed op het realiseren van een dorpsvisie.

Eén op de acht dorpen ondervindt belemmeringen van de gemeente bij het realiseren van de dorpsvisie.

3.9 Deelvraag samenwerking andere dorpen

9. Hoe wordt er in de uitvoering van de dorpsvisie samengewerkt met andere dorpen?

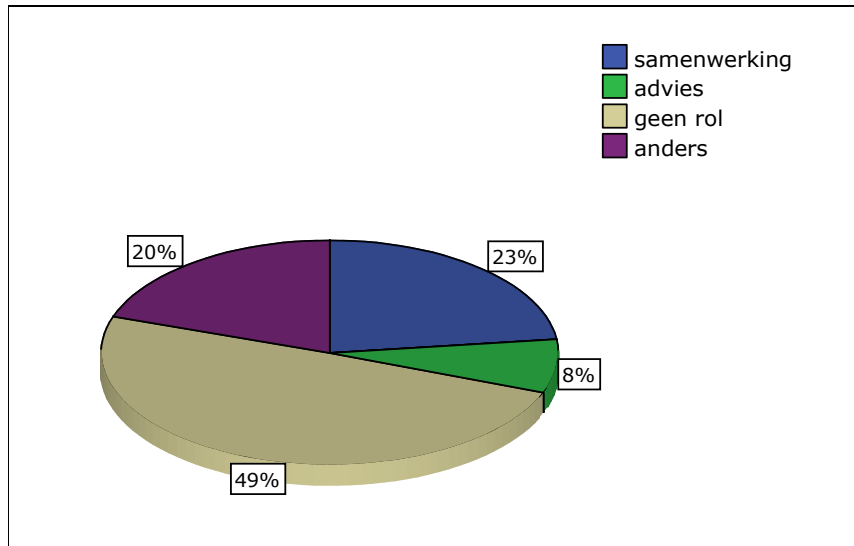
3.9.1 Werkwijze en resultaten

In de enquête is gevraagd welke rol andere verenigingen van dorpsbelangen hebben gespeeld bij de gerealiseerde acties en bij de gedeeltelijk gerealiseerde acties. De vraag is zo geformuleerd omdat andere dorpen onder hetzelfde dorpsbelang kunnen vallen, waardoor samenwerking inherent is. Vallen ze niet onder hetzelfde dorpsbelang dan is het aannemelijk dat de samenwerking via de dorpsvertegenwoordiging in de vorm van de vereniging van dorpsbelangen verloopt.

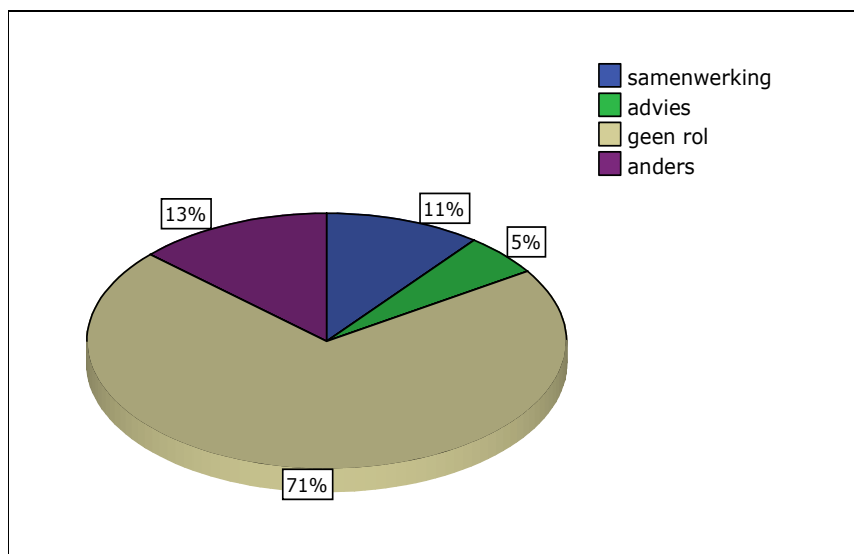
Figuur 8 toont de resultaten met betrekking tot de vraag naar samenwerking met andere dorpen bij gerealiseerde acties. Figuur 9 toont deze informatie voor de gedeeltelijk gerealiseerde acties.

Ten behoeve van de gerealiseerde acties is ongeveer door de helft van de dorpsbelangen op één of andere manier samengewerkt. Bij de gedeeltelijk gerealiseerde acties is dit iets meer dan een kwart.

De samenwerking kan onder meer bestaan uit: daadwerkelijk samenwerken aan het realiseren van de visie of advisering. Opmerkelijk is dat niemand van de 91 respondenten aangeeft dat een ander dorp of dorpsbelang belemmerend heeft gewerkt op het realiseren van hun dorpsvisie.

Figuur 8: Rol van andere dorpen bij de gerealiseerde acties

Figuur 9: Rol van andere dorpen bij de gedeeltelijk gerealiseerde acties.

3.9.2 Conclusies

Ten behoeve van de gerealiseerde acties is ongeveer door de helft van de dorpsbelangen op één of andere manier samengewerkt. Bij de gedeeltelijk gerealiseerde acties is dit iets meer dan een kwart.

Op basis van deze bevindingen ontstaat het vermoeden dat samenwerking tussen meerdere dorpen of meerdere dorpsbelangen een bevorderende factor is voor het realiseren van de dorpsvisie.

3.10 Deelvraag kerncompetenties

10. Welke kerncompetenties van direct betrokkenen zijn nodig voor het ontwikkelen en uitvoeren van dorpsvisies?

3.10.1 Werkwijze en resultaten

Aan de leden van de dorpsbelangenverenigingen is door middel van de schriftelijke enquête gevraagd over welke competenties zijzelf en andere direct betrokkenen zouden moeten beschikken om tot een succesvolle ontwikkeling en uitvoering van een dorpsvisie te komen. De antwoorden zijn geïnventariseerd. Tabel 4 en 5 tonen het resultaat.

Tabel 4: competenties van leden en bestuursleden van verenigingen van dorpsbelangen

Competenties leden en bestuursleden van verenigingen van dorpsbelangen		
<i>kennis</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	weten wat er in het dorp leeft
	Volgens gemeenteambtenaren	weten wat er in het dorp leeft brede visie
<i>Houding t.o.v. dorp</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	actief deelnemen betrokkenheid tonen realistisch zijn ambassadeurschap tonen
<i>Houding, persoonsgebonden</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	enthousiast gek met en op het dorp veel tijd hebben tegen kritiek kunnen incasseringsvermogen doorzettingsvermogen en geduld humor tact initiatiefrijk overtuigingskracht
	Volgens gemeenteambtenaren	open voor nieuwe ideeën ambitieuw doorzettingsvermogen gevoel voor bestuurlijke verhoudingen enthousiast
<i>Vaardigheden t.o.v. dorp</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	lobbyen netwerken
	Volgens gemeenteambtenaren	draaqlak creëren
<i>Vaardigheden t.o.v. gemeente</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	lobbyen netwerken
<i>Vaardigheden, persoonsgebonden</i>	Volgens gemeenteambtenaren	organisatievermogen creatief
	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	sociale vaardigheden Vergadertechnieken schriftelijke communicatie hoofd- /bijzaken kunnen onderscheiden lange termijn denken/visionair politiek + bestuurlijk gevoel en inzicht onderhandelingsvaardigheden organisatorisch talent consensusgericht

Omdat het een kwalitatief onderzoek betreft heeft er geen sommatie plaatsgevonden. Daarom kan aan de competenties geen prioriteit worden toegekend. Het gewicht van elk aspect is immers niet onderzocht.

Om toch tot structurering te komen, is een clustering aangebracht waarbij de verschillende competenties zijn ondergebracht in kennis, houding en vaardigheidsaspecten. Voor sommige competenties zijn door de respondenten verschillende synoniemen gebruikt. Deze zijn onder één noemer gebracht. Ook is, indien aangegeven en van toepassing, onderscheid gemaakt in houding en vaardigheden ten opzichte van dorp en gemeente.

Tabel 5: competenties van gemeenteambtenaren betrokken bij dorpsvisies

Competenties gemeenteambtenaren		
<i>kennis</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	over het dorp over systematiek totstandkoming dorpsvisies over financiële bronnen over soortgelijke situaties
<i>Houding t.o.v. dorp</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	open zijn coöperatief, meedenkend kunnen luisteren eerlijk zijn aanspreekbaar zijn
	Volgens gemeenteambtenaren	toegankelijk ambassadeur voor het dorp
<i>Houding t.o.v. gemeentepolitiek + bestuur</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	ruggengraat hebben
<i>Houding, persoonsgebonden</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	klantvriendelijk ambitieuw actief duidelijk dienstbaar vasthoudend
	Volgens gemeenteambtenaren	tact geduld initiatiefrijk
<i>Vaardigheden t.o.v. dorp</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	creatief contactuele vaardigheden
	Volgens gemeenteambtenaren	draagvlak creëren
<i>Vaardigheden t.o.v. gemeente</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	politiek kunnen bespelen
	Volgens gemeenteambtenaren	draagvlak creëren
<i>Vaardigheden, persoonsgebonden</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	schrijfvaardigheid samenwerken adviseren leiderschap eigen initiatief
	Volgens gemeenteambtenaren	beslissingsbevoegdheid hebben
<i>Vaardigheden, anders</i>	Volgens bestuursleden dorpsbelangen	
	Volgens gemeenteambtenaren	hoog in de organisatie staan

3.10.2 Conclusies

Van leden van dorpsbelangen wordt verwacht:

1. Kennis over wat er in het dorp leeft;
2. Een actieve en betrokken houding, doorzettingsvermogen en overtuigingskracht met gevoel voor bestuurlijke verhoudingen;
3. En bestuurlijke vaardigheden.

Van gemeenteambtenaren wordt verwacht:

1. Kennis over het dorp, de dorpsvisie en financiële bronnen;
2. Een klantvriendelijke houding, gericht op het tevreden stellen van de klant/burger;
3. Effectief de belangen van de burgers kunnen behartigen binnen de gemeente.

3.11 Deelvraag succes- en faalfactoren

11. Welke succes- en faalfactoren zijn er met betrekking tot de ontwikkeling en uitvoering van dorpsvisies te benoemen?

3.11.1 Werkwijze en resultaten

In de enquête is de vraag gesteld welke factoren belangrijk zijn voor het realiseren van de dorpsvisie en waarom voorgenomen acties niet gerealiseerd zijn. (vragen 8 en 13)

De antwoorden zijn geïnventariseerd en geclusterd tot datasaturatie is bereikt.

In het gestructureerde interview met de ambtenaren is gevraagd welke factoren bevorderend zijn voor een succesvolle ontwikkeling van de dorpsvisies en welke belemmerend. Dezelfde vragen zijn gesteld over de realisering van de dorpsvisies. In tabel 6 en 7 zijn de resultaten weergegeven.

3.11.2 Conclusies

Tabel 6 toont de succesfactoren. Samenwerking, goede communicatie met eigen dorp en gemeente en geld lijken de succesfactoren voor het welslagen van de realisatie van een dorpsvisie te zijn, volgens de leden van de dorpsbelangen en de gemeenteambtenaren. Daarnaast lijken voorgenomen acties die goed aansluiten bij andere plannen meer kans van slagen te hebben dan acties waarbij dit niet het geval is. Voor de ontwikkeling van een dorpsvisie is het van belang dat een paar dorpelingen dit kunnen en willen dragen, ondersteund door de gemeente.

Tabel 7 toont de faalfactoren. Kortweg gaat het hierbij om het ontbreken van de in tabel 6 genoemde succesfactoren.

Tabel 6: succesfactoren

Volgens bestuurders dorpsbelangen	Volgens gemeenteambtenaren
	voor de ontwikkeling van dorpsvisies:
Geld (van gemeente)	Breed draagvlak en deelname uit het dorp
Goede samenwerking gemeente	Vertrouwen in de bereidheid van de gemeente er iets mee te doen
Goede samenwerking bevolking	Enthousiasme
Goede plannen maken	Voldoende tijdsinvestering
Doorzettingsvermogen dorpsbelang	Werkbudget beschikbaar stellen
Geduld	Goede communicatie over voortgang met het dorp door bijvoorbeeld een nieuwsbrief
Particulier initiatief	Gemakkelijke ingang bij de gemeente. Aanspreekpunt
Gemeente had al zaken lopen; past binnen gemeentepannen	Gevoel gewaardeerd te worden door de gemeente
Enthousiasme	Mensen in het dorp met verstand van zaken
Actieve ondernemersvereniging	
	voor de realisering van dorpsvisies:
Samenwerking met derden (SBB, Landschapsbeheer, Ruilverkaveling)	De visie moet passen binnen het gemeentebeleid. Iets aanpassen van beleid is mogelijk
Plattelânsprojecten	De juiste (financiële) middelen voor de realisatie worden gevonden
	Reële planning
	Geduld
	Creativiteit
	Onderkennen van de dynamiek
	Draagvlak
	Werkbudget
	Goede club mensen eromheen
	Projecteigendom blijft bij het dorp

Tabel 7: faalfactoren

Volgens bestuurders dorpsbelangen	Volgens gemeenteambtenaren
	voor de ontwikkeling van dorpsvisies:
Nog niet aan toe gekomen (belasting werkgroep)	Het ontbreken van in tabel 6 genoemde succesfactoren
Te duur	
	voor de realisering van dorpsvisies:
Provincie lastig (ivm andere belangen)	Onvoldoende communicatie met het dorp
Wachten op gemeente	Slechte planning. Niet reëel. Gemeente voelt zich onder druk gezet.
Niet haalbaar	Geen draagvlak in dorp, te weinig inzet voor zelfwerkzaamheid
Afhankelijk van derden	Geen financiële middelen
Tegenwerking gemeente	Verliezen van vertrouwen in uiteindelijke realisatie
Andere prioriteit gemeente	
Subsidie afgewezen	
Plannen nog niet definitief klaar	
Niet in overeenstemming met streekplan/Gemeentelijk beleid	
Te weinig initiatief werkgroep	
Plannen niet eenduidig/helder	
Geen belangstelling	
Exploitatie is probleem	

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Inleiding

In dit laatste hoofdstuk worden de conclusies samengevat en aanbevelingen gedaan voor vervolg op basis van de geformuleerde doelstelling:

1. Het evalueren van de bestaande dorpsvisies en het proces van totstandkoming ervan. Tevens achterhalen welke dorpen géén dorpsvisie willen maken en welke motivatie daaraan ten grondslag ligt.
2. Het beschrijven van de kerncompetenties, die nodig zijn voor het ontwikkelen en uitvoeren van de dorpsvisies, van:
 - Gemeenteambtenaren/bestuurders;
 - Consulanten Doarpswurk;
 - Vrijwilligers/leden dorpsbelang.
3. Adviezen op basis van de in stap 1 en 2 verzamelde gegevens voor:
 - het actualiseren van bestaande dorpsvisies;
 - het ontwikkelen van nieuwe dorpsvisies (voor dorpen die dit nog niet hebben);
 - het tot uitvoering brengen van dorpsvisies.

4.2 Opbrengst evaluatie

Van de 124 geënquêteerde dorpsbelangen heeft ca 25% geen dorpsvisie ontwikkeld. Dit resultaat toegepast op de totale populatie 'dorpsbelangen' leidt tot het aantal van ongeveer 70 dorpsbelangen in Fryslân die nog geen visie hebben ontwikkeld. Daarvan zijn ongeveer 42 dat ook niet van plan (15%).

De factor tijd speelt een rol bij het niet hebben van een visie. De besluitvorming en organisatie bij het ontwikkelen van een visie vergen veel tijd en vaardigheden. Daardoor is ongeveer 10% van de dorpsbelangen nog bezig of moet nog beginnen. Het is echter niet alleen de factor tijd, ook de motivatie speelt een rol.

Een aantal respondenten geeft aan dat het bestuur van het dorpsbelang geen heil ziet in het maken van een dorpsvisie. Dit duidt op een reserve tegenover het nut van een dorpsvisie. Een visie wordt in dit geval veelal niet nodig gevonden, omdat de gemeente ook wel ad hoc om een voorziening gevraagd kan worden. Een visie lijkt in deze overtuiging met name samen te hangen met wensen ten aanzien van de fysieke inrichting van het dorp. Deze relatie tussen fysieke inrichting van het dorp en (het nut van) de dorpsvisie wordt ook bij andere dorpsvisies gevonden.

Een belangrijk doel bij de overgrote meerderheid van de visies lijkt te zijn het verbeteren of behouden van de leefbaarheid van het dorp via de fysieke inrichting. Het lijkt er zelfs op dat de fysieke inrichting gezien wordt als voorwaarde voor de sociaaldemografische en culturele dimensies. Tussen de fysieke inrichting en de economische dimensie worden nauwelijks relaties gelegd. Deze conclusie wordt ondersteund door de bevindingen op het deelonderzoek van de studenten van Van Hall-Larenstein. In de visies zijn 'People' en/of 'Planet' veelal goed vertegenwoordigd, terwijl aan 'Profit' nauwelijks aandacht wordt besteed.

Bij de totstandkoming van een dorpsvisie zijn verschillende methodes gebruikt. Bij tweederde van de dorpsvisies heeft Doarpswurk (ca 50%) of de gemeente (ca 10%) geholpen. Doarpswurk adviseert over het algemeen het gebruik van de methode 'keukentafelgesprekken'. Het vermoeden is dan ook dat deze methode het meest is gebruikt.

De overgrote meerderheid van de ontwikkelde dorpsvisies, zes van de zeven, is nog (gedeeltelijk) actueel. De overige dorpsvisies moeten worden geactualiseerd. Naar schatting vier dorpen of drie dorpsbelangen van de totale onderzoekspopulatie.

Bij één op de vijf dorpen is voor de realisatie van de voorgenomen acties, geen sprake van samenwerking met de gemeente geweest. Blijkbaar hebben dorpsbelangen dit zelf of in samenwerking met een derde partij (gedeeltelijk) gerealiseerd. In het onderzoek is hier niet verder naar gekeken. Dit zou een interessante vraag voor een vervolgonderzoek kunnen zijn

Bij de helft van de dorpen heeft de gemeente een positieve rol gespeeld bij de (gedeeltelijk) gerealiseerde acties. Vermoedelijk heeft 'het creëren van mogelijkheden door de gemeente' de grootste positieve invloed op het realiseren van een dorpsvisie.

Ten behoeve van de gerealiseerde acties is ongeveer door de helft van de dorpsbelangen op één of andere manier samengewerkt. Bij de gedeeltelijk gerealiseerde acties is dit iets meer dan een kwart. Op basis van deze bevindingen ontstaat het vermoeden dat samenwerking tussen meerdere dorpen of meerdere dorpsbelangen een bevorderende factor is voor het realiseren van de dorpsvisie.

4.3 De kerncompetenties en succesfactoren

Van leden van dorpsbelangen wordt verwacht:

1. Kennis over wat er in het dorp leeft;

2. Een actieve en betrokken houding, doorzettingsvermogen en overtuigingskracht met gevoel voor bestuurlijke verhoudingen;
3. En bestuurlijke vaardigheden.

Van gemeenteambtenaren wordt verwacht:

1. Kennis over het dorp, de dorpsvisie en financiële bronnen;
2. Een klantvriendelijke houding, gericht op het tevreden stellen van de klant/burger;
3. Effectief de belangen van de burgers kunnen behartigen binnen de gemeente.

Samenwerking, goede communicatie met eigen dorp en gemeente en geld lijken de succesfactoren voor het welslagen van de realisatie van een dorpsvisie te zijn, volgens de leden van de dorpsbelangen en de gemeenteambtenaren. Daarnaast lijken voorgenomen acties die goed aansluiten bij andere plannen meer kans van slagen te hebben dan acties waarbij dit niet het geval is. Voor de ontwikkeling van een dorpsvisie is het van belang dat een paar dorpingen dit kunnen en willen dragen, ondersteund door de gemeente.

4.4 Aanbevelingen

In totaal hebben 209 van de 279 verenigingen van dorpsbelangen een dorpsvisie ontwikkeld. Het merendeel van de dorpen heeft een actuele visie. De meerderheid van de dorpen die geen actuele dorpsvisie hebben, willen deze wel gaan actualiseren. Op basis van deze gegevens lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat dorpen een belang toekennen aan het hebben van een dorpsvisie. Doorgaan met het stimuleren en ondersteunen van het fenomeen dorpsvisie lijkt daarmee aan te bevelen.

Bij het ontwikkelen en/of actualiseren lijkt in ieder geval de mogelijkheid om ondersteuning van derden te krijgen van belang. Het gaat dan om ondersteuning op maat bij de praktische uitvoering van de ontwikkeling van de visie (eventueel via een methode), bij het creëren van draagvlak en het inschatten van grenzen aan de mogelijkheden in de betreffende situatie. Voor het realiseren van de visie zouden derden tevens een intermediaire rol kunnen spelen tussen gemeente en dorpsbelang en/of dorpsbelangen onderling. Immers uit het onderzoek blijkt dat voor realisatie van de dorpsvisie de samenwerking met de gemeente en samenwerking tussen dorpen onderling twee belangrijke succesfactoren zijn. Vervolgonderzoek naar de kenmerken van 'best practices' zouden meer concrete handvatten voor de ondersteuning door derden kunnen opleveren.

Een inhoudelijke aanbeveling voor het vervolg van de dorpsvisie is dat er meer aandacht zou moeten zijn voor de economische dimensie en de samenhang tussen de verschillende dimensies. Ook in dit kader zou vervolgonderzoek een interessante optie kunnen zijn.

Bijvoorbeeld door na te gaan hoe in andere provincies en/of landen vergelijkbare werkwijzen als dorpsvisies worden gebruikt, onder welke condities en met welke resultaten.

Bijlage 1

Scoringslijst dorpsvisies

Naam dorp	
Datering visie + looptijd	
Wat is het doel van de visie?	
Wie heeft geholpen met het ontwikkelen van de dorpsvisie? Waar bestond die hulp vooral uit?	☐ gemeente ☐ dorpswurk ☐ anders:
Welke methode is gebruikt voor het ontwikkelen van dorpsvisie	☐ bijeenkomst dorpsbelang ☐ keukentafelgesprekken ☐ projectgroep ☐ anders:

Operationalisering termen:

- (5) *Socio-demografisch* (leeftijdsopbouw, gezinnen/alleenstaanden, mannen/vrouwen, beroepsbevolking, etc.) Sociaal
- (6) *fysieke inrichting* (school, dorpscafe/dorpshuis, kerk, bebouwing, wegen, sportvoorzieningen etc.)
Fysiek
- (7) *niet-fysieke inrichting* (verenigingsleven, burenzorg, veiligheid, welzijn, trekkers, culturele leven etc.)
Cultureel
- (8) *omgevingsinvloeden* (politiek, economisch-financieel, technologie, etc.) Economisch

Welke inhoud heeft de visie (uitgedrukt in voorgenomen acties)?

Socio-demografisch	Fysieke inrichting	Niet-fysieke inrichting	Omgevingsinvloeden
Worden de aspecten integraal beschreven	☐ JA ☐ Gedeeltelijk ☐ NEE (+ eventueel argumenten)		

Bijlage 2

Vragen aan bestuursleden dorpsbelang

Graag zo uitgebreid mogelijk beantwoorden.

Bij de vragen met antwoordmogelijkheden het rondje zwart maken (er kunnen meerdere rondjes zwart gemaakt worden bij een vraag).

Bij vragen over de vragenlijst of andere vragen over dit onderzoek kunt u 058-2511346 bellen, 's avonds 06-27532126, B.Aalbers)

1	Naam dorpsbelang	
2	Als u geen dorpsvisie heeft gemaakt: Wat is daarvan de reden? (Ga door met vraag 14)	
3	Als u wel een dorpsvisie hebt gemaakt: Hebt u bij het ontwikkelen hulp gehad?	☐ JA , van ☐ dorpswurk ☐ opbouwwerk ☐ woningstichting ☐ anders nl: ☐ NEE
4	Is de dorpsvisie nog actueel?	☐ JA ☐ Gedeeltelijk ☐ NEE, er moet een aangepaste nieuwe versie komen, want..... ☐ NEE, maar er is geen behoefte aan een nieuwe visie, want.....
5	Welke voorgenomen acties uit de dorpsvisie zijn geheel gerealiseerd?	1 2 3 4 5 (indien nodig: doorschrijven op de achterkant)
6	Welke rol heeft de gemeente bij deze activiteiten gespeeld?	☐ advies gegeven ☐ mogelijkheden gecreëerd ☐ sturende/ leidende rol ☐ belemmerende rol ☐ geen rol ☐ anders:
7	Welke rol hebben andere verenigingen van dorpsbelangen hierbij gespeeld?	☐ samenwerking met: ☐ advies ☐ belemmerende rol ☐ geen rol ☐ anders:
8	Welke factoren waren belangrijk voor het realiseren van de bij vraag 5 genoemde acties? Denk hierbij aan: bv. kenmerken van het dorp,	

	werkwijze dorpsbelang, rol consulent dorpswurk, toevallige omstandigheden etc.	(indien nodig: doorschrijven op de achterkant)
9	Welke voorgenomen acties uit de dorpsvisie zijn gedeeltelijk gerealiseerd?	1: 2: 3: 4: 5: (indien nodig: doorschrijven op de achterkant)
10	Welke rol heeft de gemeente bij de bij vraag 9 genoemde activiteiten gespeeld?	☐ advies gegeven ☐ mogelijkheden gecreëerd ☐ sturende/ leidende rol ☐ belemmerende rol ☐ geen rol ☐ anders:
11	Welke rol hebben andere verenigingen van dorpsbelangen hierbij gespeeld?	☐ samenwerking ☐ advies ☐ belemmerende rol ☐ geen rol ☐ anders:
12	Welke voorgenomen acties uit de dorpsvisie zijn niet gerealiseerd	actie 1: actie 2: actie 3: actie 4: actie 5: (indien nodig: doorschrijven op de achterkant)
13	Waarom zijn de bij vraag 12 genoemde acties niet gerealiseerd.	actie1 omdat: actie2 omdat: actie3 omdat: actie4 omdat: actie5 omdat: (indien nodig: doorschrijven op de achterkant)
14	Deze vragenlijst is ingevuld door	☐ Lid van bestuur dorpsbelang sinds:.....functie:..... ☐ Anders, namelijk:
15	Welke eigenschappen moet een gemeentebestuurder hebben om een positieve bijdrage te leveren aan de dorpsvisie? (Graag toelichting)	
16	Welke eigenschappen moeten leden van dorpsbelang (bestuur en algemene leden) hebben om de dorpsvisie te kunnen realiseren? (Graag toelichting)	
17	Mogen wij u, indien nodig, nog bellen voor nadere toelichting?	☐ NEE ☐ JA, via telefoonnummer _____

Hartelijk dank voor uw medewerking.

Bijlage 3

Gestructureerd interview ambtenaren

1.	Naam gemeente Naam ambtenaar	
2.	Welke verenigingen van dorpsbelangen in uw gemeente heeft u begeleid bij de ontwikkeling van de visies?	O alle O gedeelte, aantal:
3.	Welke factoren zijn bevorderend voor een succesvolle ontwikkeling van een dorpsvisie	1 2 3 4
4.	Welke factoren zijn belemmerend voor een succesvolle ontwikkeling van een dorpsvisie	1 2 3 4
5.	Welke factoren zijn bevorderend voor een succesvolle realisatie van een dorpsvisie	1 2 3 4
6.	Welke factoren zijn belemmerend voor een succesvolle realisatie van een dorpsvisie	1 2 3 4
7.	Hebt u bij het participeren in het ontwikkelen van dorpsvisies samengewerkt?	O JA, met: O doarpswerk O opbouwwerk O woningstichting O anders nl: O NEE
8.	Welke eigenschappen moet een gemeenteambtenaar hebben om een positieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en realisatie van dorpsvisies? (Graag toelichting)	
9.	Welke eigenschappen moet leden van dorpsbelang (bestuur en algemene leden) hebben om dorpsvisies te ontwikkelen en te kunnen realiseren? (Graag toelichting)	

Hartelijk dank voor uw medewerking.

Bijlage 4

Vragenlijst consulenten Doarpswurk over de werkwijze van de consulenten

1. Hoe en in welke mate is het handboek gebruikt bij de begeleiding van de dorpen.

2. Hoe en in welke mate zijn de uitgangspunten van het project Dorpsvisies, beschreven in de Nota Plattelânsbelied, namelijk: afstemming tussen dorpen en samenspraak met gemeente bij ontwikkeling, gehanteerd in de begeleiding.

3. Wat is er gedaan aan scholing van bestuursleden/projectgroepleden dorpsbelangen.

4. Met welke intensiteit is de begeleiding gemiddeld uitgevoerd.

5. welke methode is het meest gebruikt bij het inventariseren van de behoeften en ideeën in het dorp.

6. In welke mate hebben daarbij de gemeenten kaders en mogelijkheden aangegeven.

Bijlage 5

Onderzoek naar het duurzaamheidsgehalte van de Friese dorpsvisies

Studentenrapport (enige redactionele aanpassingen)

NOVEMBER 2007

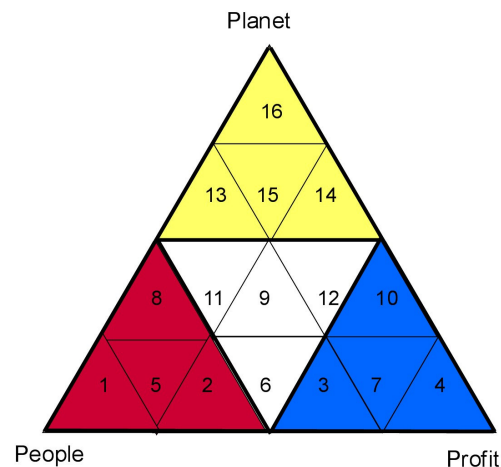
MODULE HMK16

Sjouke Bakker
Jaring Brunia
Anne Clasquin
Renske Grimm
Casper Kruizinga
Frank Minnema
Mirjam Oosting
Marijn Oud
Sjouke Scholten
Eloy Visker

Tijdens de onderwijsmodule "Balancing People, Planet. Profit" heeft een aantal studenten van de Hogeschool Van Hall Larenstein naar het duurzaamheidgehalte van de Friese dorpsvisies gekeken. Duurzaamheid is hier opgevat als een bepaald evenwicht in de aandacht voor sociale, economische en milieu aspecten in dorpsvisies, ook wel integrale aandacht genoemd.

Beschrijving van de toegepaste methode

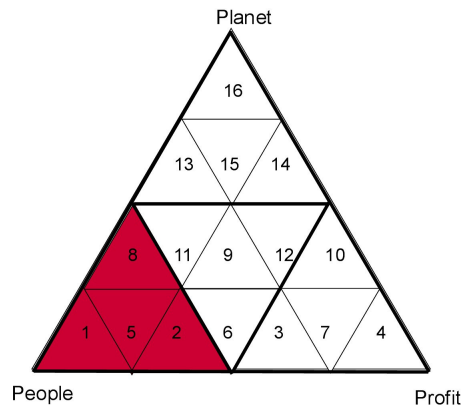
Voor het aangeven van de integraliteit in de dorpsvisies hebben we gebruik gemaakt van een door onszelf ontwikkelde methode: de Driehoek Methode. Als basismodel is gekozen voor een driehoek, met op elke punt een P (people, planet en profit)
Deze driehoek is weer onderverdeeld in kleinere driehoeken (subdriehoek), corresponderend met activiteiten in door ons gedefinieerde clusters) en voor het gebruiksgemak voorzien van nummers.

Van de door ons bekeken dorpsvisies zijn alle activiteiten op een rij gezet. Vervolgens zijn de activiteiten geclusterd in de clusters: welzijn, verkeer en bereikbaarheid, wonen, sport en ontspanning, milieu en groenbeleid, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, voorzieningen, bedrijvigheid, onderwijs en beleid. Deze clusters hebben een plaats gekregen in de driehoek (zie onderstaande overzichten),

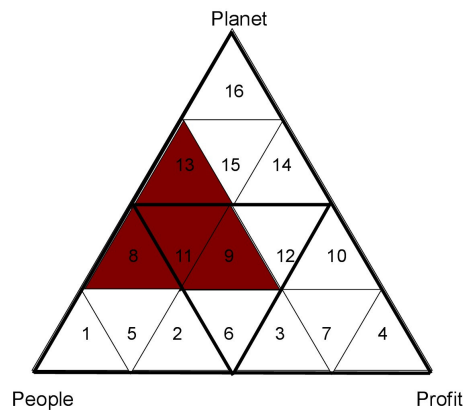
Activiteiten binnen een cluster kunnen een verschillende positie ten opzichte van de afzonderlijke 3 p's hebben en dit wordt weergegeven door de plaatsing in een van de subdriehoeken.

Welzijn

Welzijn ligt in de vakken 1, 2, 5 & 8.
Onder welzijn valt ook sociale cohesie.

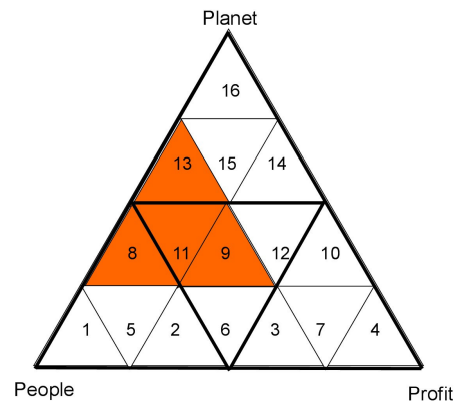
Verkeer & Bereikbaarheid

Verkeer en bereikbaarheid ligt in de vakken
8, 11, 9 & 13

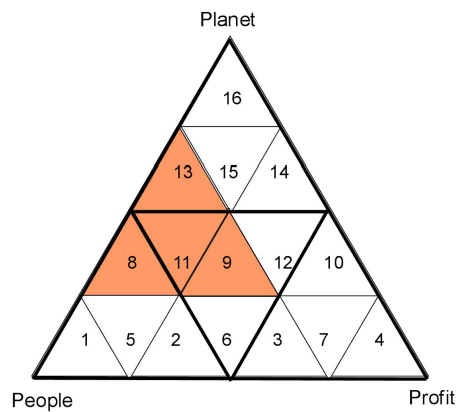
Hier vallen ook OV, infrastructuur en
verkeersveiligheid onder.

Wonen

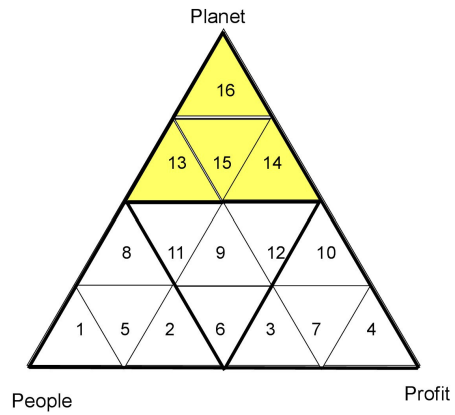
Wonen ligt in de vakken 8, 11, 9 & 13

Sport en ontspanning

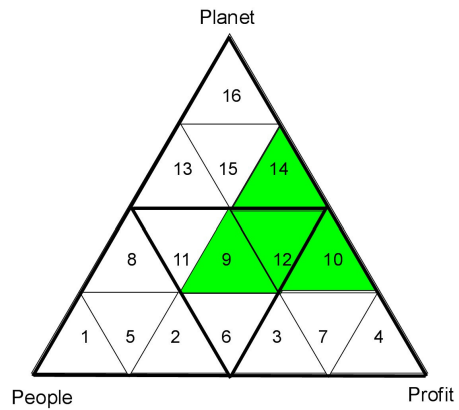
Sport en ontspanning ligt in de vakken
8, 9, 11 & 13

Milieu en Groenbeleid

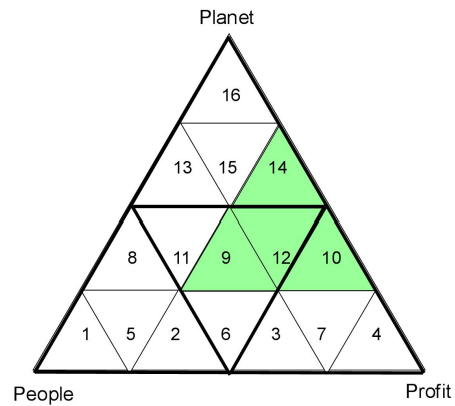
Milieu en Groenbeleid ligt in de vakken 13, 14, 15, 16

Cultuurhistorie

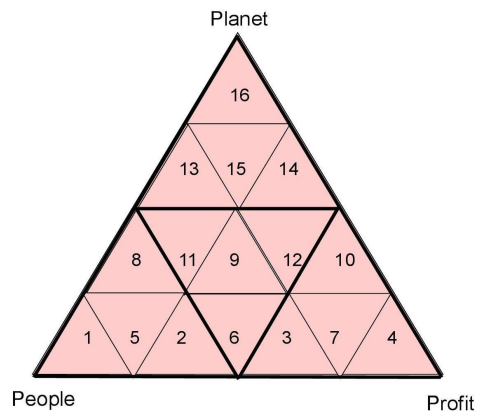
Milieu en Groenbeleid ligt in de vakken 9, 10, 12 & 14

Recreatie en Toeristme

Recreatie en toeristme ligt in de vakken
9, 10 12 & 14

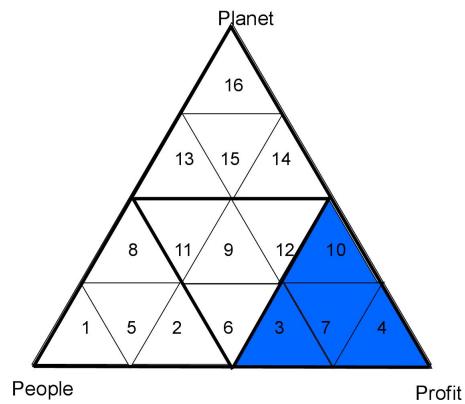
Voorzieningen

Voorzieningen beslaat de hele 3hoek.
Dit omdat het nogal verschil maakt welke voorziening
getroffen wordt en met welk doel.

Kijk dus goed naar de omschrijving van de
voorziening en of de voorziening onder een reeds
bestaand cluster valt. Dan is dat cluster de indicering
voor de plek in de driehoek.

Bedrijvigheid

Bedrijvigheid ligt in de vakken 3, 4, 7 & 10

Onder bedrijvigheid valt ook de
werkgelegenheid.

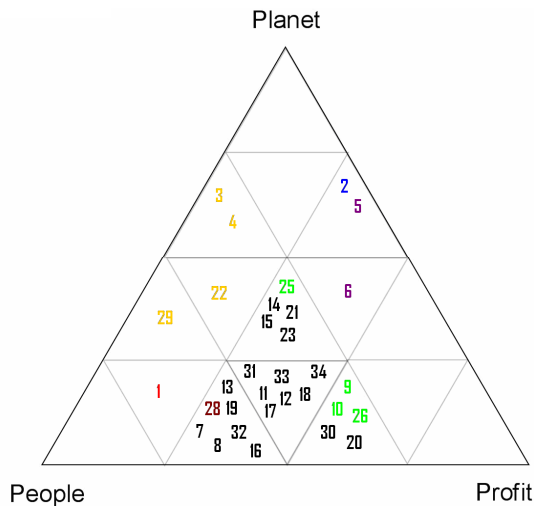
De genummerde actiepunten per dorpsvisie worden dan in een driehoek geplaatst. Per dorpsvisie komt er dus één driehoek. De puntenwolk geeft een indicatie van de mate van integraliteit. Hoe gelijkmatiger de verdeling over de driehoek van de puntenwolk van activiteiten, des te integraler en dus duurzamer het totaal van plannen cq activiteiten van het dorp is.

Resultaten: voorbeelden van enkele driehoeken: Aldeboarn, Easterlittens en Dronrijp

Aldeboarn

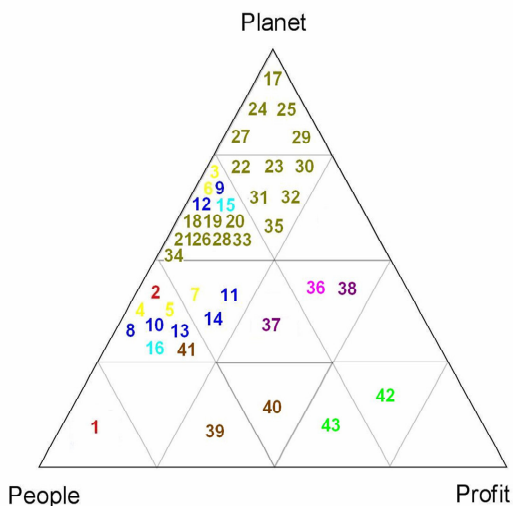
Wat opvalt aan de driehoek van Aldeboarn is dat er veel beleidactiepunten zijn. Daarnaast zie je dat veel actiepunten midden tussen 'people' en 'profit' invallen of in het midden van de gehele driehoek.

Uit de dorpsvisie kan worden opgemaakt dat de oplossing voor problemen gezocht wordt in het verbeteren of vernieuwen van beleid.

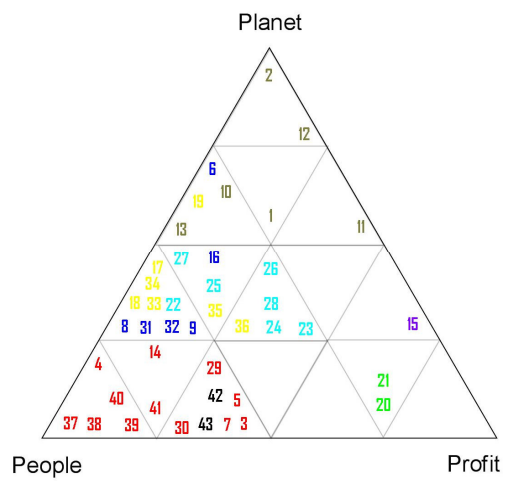
Easterlittens

Bij deze driehoek zie je dat er zeer veel milieu- en groenbeleid actiepunten zijn en dat de punten dus voornamelijk geconcentreerd liggen in de 'planet' hoek. Hieruit kunnen we concluderen dat Easterlittens vooral wensen heeft ten aanzien van de fysieke omgeving.

Dronrijp

Dronrijp heeft relatief veel welzijn actiepunten. Ook zie je daardoor meer beweging richting de 'people' hoek.

In de dorpsvisies genoemde actiepunten:

1. Aldeboarn

Welzijn

1. Actief seniorenbeleid ontwikkelen

Verkeer en bereikbaarheid

29. Regelmatig overleg met Arriva
3. Aanpassen parkeerplaatsen Wjitteringswei
4. Continue aandacht stoepen en wegen
22. Onderzoek verkersmaatregelen

Wonen

2. Minimaal 30 woningen realiseren

Recreatie en toerisme

5. Onderhouden faciliteiten voor bootjes
6. Wens Beesterkanaal opening ondersteunen

Voorzieningen

28. Jeugd ontmoetingscentrum medium ondersteunen

Bedrijvigheid

26. Afstemmen met ondernemersverenigingen
9. Contacten met Knol onderhouden
10. Onderlinge samenwerking ondersteunen
25. Contacten leggen ondersteunden organisaties (Werkgelegenheid)

Beleid

25. Zoeken naar geschikte stimuleringsprojecten; voorzieningen
30. Letten op aanbestedingen
31. Reorganiseren huidige werkwijze Plaatselijk Belang
32. Leden stimuleren zitting te nemen in Commissies
33. Communicatie verbeteren
34. Afstemmen acties met andere PB's
7. Culturele commissie vormen
8. Contacten met andere verenigingen leggen
11. Gemeente en Knol blijven stimuleren proces gaande te houden
12. Voortgangsdossier samenstellen
13. Inwoners op hoogte houden ontwikkelingen
14. Zoeken naar geschikte projecten op gebied van leefbaarheid
15. Stimuleren leefbaarheidsprojecten in eigen regio
16. Contact onderhouden met Plattelansprojekten en FLD
17. Overleg tussen partijen stimuleren
18. Concrete tijdplanning i.o.m Woonwille
19. Instellen commissie verbeteren centrum
20. Onderzoek subsidiemogelijkheden
21. Ontwikkelen parkeerplan
23. Ontwikkelen verkeersplan
24. Overleg met partners starten

2. Easterlittens

Welzijn

1. Overleg activiteiten jeugd
2. buurtschappen rond Easterlittens bij het dorp betrekken door uitbreiding van het groen

Verkeer en bereikbaarheid

3. Aanpak kruispunt N384, parallelweg, afslag Wammert, op-

Milieu- en groenbeleid

17. Bermen, onderhoud fiets- en voetpaden.
18. Ieder huishouden op aanvraag Kca-bak
19. Jaarlijkse actie compostvaten
20. Inzamelen textiel
21. Starten project 'Skjinne Enerzjy'
22. Energiescan

- en afritten trottoirs.
- 4. Aanspreken rijgedrag inwoners
- 5. Bekijken wenselijkheid snelheidsbeperkende maatregelen
- 6. Verbeteren bewegwijzering
- 7. Inventarisatie ov + belbus reservering, contactpersoon vervoer aanstellen

Wonen

- 8. Kleurstelling van hekwerken e.d. in één basiskleur.
- 9. Bouw garages Langebaen
- 10. Vervangen bejaardenwoningen door seniorenwoningen
- 11. Ontwikkelen en start uitbreidingsplan
- 12. Woningbouw op locatie oude kleuterschool
- 13. Enquête m.b.t. animo senioren/jongerenhuisvesting en koop en renovatie van huurwoningen
- 14. (toewijzingsbeleid) onderhoud en renovatie van huurwoningen

Sport en ontspanning

- 15. Uitbreiding sportaccommodatie
- 16. Coördinatie vrijetijdsbesteding

- 23. Waterbesparende maatregelen
- 24. controle kwaliteit open (zwem-)water.
- 25. Verplaatsen takkenbult
- 26. Strontvrij houden openbare terreinen
- 27. Milieuvriendelijke onkruidbestrijding
- 28. Aandacht voor en schoonhouden Natuur
- 29. Zangvogels beschermen
- 30. Milieubriek Hysp
- 31. Opstarten ecoteams/carpoolen
- 32. Opstellen groenplan
- 33. Samenstellen knotploeg
- 34. Opzetten snoeicursussen
- 35. Onderzoek mogelijkheid glascontainer in eigen beheer en ondergronds

Cultuurhistorie

- 36. Bewaken karakteristieke gebouwen

Recreatie en toerisme

- 37. Meer bekendheid recreatiemogelijkheden
- 38. Overleg met noordelijk bureau voor toerisme

Voorzieningen

- 39. Behoud bibliobus
- 40. Zorgen voor continuïteit internet
- 41. Overleg met speeltuincommissie

Bedrijvigheid

- 42. Overleg met gemeente over Bedrijventerrein/recreatieterrein
- 43. Overleg met horeca over voortbestaan café

3. Dronrijp

Welzijn

- 3. De Alde Witte meer accentueren
- 4. De kerk verlichten
- 5. Een duidelijk centrum in het dorp realiseren
- 7. Versterken functie oude dorpscentrum
- 14. Uitbaggeren oude vaart
- 29. Realiseren van een sportcomplex in samenwerking met andere omliggende dorpen
- 30. Realiseren van een podium, zaal voor ca. 200 pers.
- 37. Ruimte waar vergaderd kan worden
- 38. Ruimte voor clubs
- 39. Betere accommodatie voor bibliotheek, speeltoestel, kinderopvang en peuterspeelzaal
- 40. Nieuw onderkomen jeugdwerk
- 41. Minimaal handhaven van het bestaande zorg aanbod

Verkeer en bereikbaarheid

- 17. Aanleg van fietspad naar Hatzum of van de huidige weg een 50km zone maken
- 18. Parkeerruimte Drenningahof uitbreiden
- 19. Aanpassing van de vliegroutes
- 33. Onoverzichtelijke verkeerssituaties wegnemen (peuterzaal, c1000)
- 34. Verkeersveiligheid Hearewei verbeteren
- 35. Behoud bestaande buslijn
- 36. Lijn 97 een lus door dorp laten maken

Wonen

- 6. Ruimte voor uitbreiding van het dorp creëren maar rekening houden met de open groene ruimte rond het dorp
- 8. Woningbouw voor starters en senioren binnen bebouwde kom
- 9. Hoogbouw alleen toestaan wanneer het past binnen het dorp
- 16. Woningbouw aan de vaart i.p.v. bedrijven
- 31. Realisatie aantal levensloop

Sport en ontspanning

- 22. Uitbreiding van sport accommodaties
- 23. Aanbouw van een zwembad
- 24. Aanbouw skatebaan
- 25. Aanbouw basketbalveldje
- 26. Aanbouw straathockeyveldje
- 27. Aanleg jeu de boulesbaan
- 28. Sportvoorzieningen op een plek concentreren

Milieu- en groenbeleid

- 1. Behoud en verbetering van het dorpsaanzicht en de groene open ruimte.
- 2. Meer groen op bedrijfsterreinen
- 10. Het groen in het dorp meer beeldbepalend maken
- 11. Meer groen in eentonige straten
- 12. Bedrijven terreinen kunnen dwingen meer groen te voorzien
- 13. Inwoners actief betrekken bij de groenvoorziening

Recreatie en toerisme

- 15. Meer gebruik maken aanwezige water

Bedrijvigheid

- 20. Ontwikkelen 'Kukshiem' tot nieuw winkelhart
- 21. Concentratie van bedrijven naar westelijke richting

Beleid

- 42. Gemeente moet een duidelijke visie van de wet van maatschappelijke ondersteuning ter inzage leggen
- 43. Opzetten organisatie mantelzorg

bestendige woningen
32. Woonvoorzieningen aanleggen
voor demente ouderen